

Kyrkoårets sista söndag
KRISTUS KONUNGENS DAG, högtid

ÅRGÅNG A

Första läsningen: **Hes 34:11-12, 15-17** (*Jag skall skipa rättvisa bland fåren*)

Ursprungligen skrev profeten dessa ord som tröst till judarna som var fångar i Babylon på 500-talet f.Kr. De var som *får utan herde* (jfr Hes 34:5) men skulle få se att Gud själv ersätter deras odugliga ledare och blir deras herde (Hes 34:11,15). Hesekiel anar den kommande *herde-Messias* (Hes 17:22; 34:23; 37:22-25). Guds omsorg om sitt folk ifrågasätter oss: visar vi omsorg om varandra inom hans flock?

Andra läsningen: **1 Kor 15:20-26, 28** (*Kristus skall överlämna riket åt Gud, fadern, så att Gud blir allt, överallt*)

Kyrkoårets sista söndag presenterar oss här för Paulus ord om Messias återkomst ("ankomst" kallar han den i v. 23 – det är samma ord som "advent"). Mänsklighetens vanmakt under döden ("Adam" v. 21-22) saneras i roten. Vi får bilden av en framgångrik härförars segrar, där "döden" är det sista imperiet som kapitulerar. Man skulle kunna använda andra bilder, som t.ex. den Jesus ger i dagens evangelium:

Evangelium: **Matt 25:31-46** (*Han skall sätta sig på härlighetens tron och skilja människorna*)

En kung överraskar sina tjänare genom att avslöja att han varit i nöd och att de har hjälpt honom **utan att de visste om det** (respektive har svikit honom). *Den förklädde kungen* (den nödlidande, hemlöse, fången, o.s.v.) är ett dramatiskt motiv, en röd tråd i hela Jesusberättelsen. Från Herrens avlelse och födelse till hans död var han ju den Inkarnerade – i ringhet klädd – som världen inte kände igen (jfr Joh 1:10-13). Vi som har hela Bibeln tror att vi nu känner honom, vi har facit i hand och vi knäfaller för honom i tabernaklet, men vi ska få en överraskning: Jesus var *realpresent* i sina "minsta bröder" – när bugade vi för dem? Med dessa minsta menas nog primärt Jesu lärjungar (Matt 10:42; 12:48-50), t.ex. barn (Matt 18:5-6, 10, 14; 28:10) eller kyrkans präster och övriga medarbetare (jfr Matt 10:40; Joh 13:20) som ofta led nöd i sin apostoliska tjänst (jfr 1 Kor 4:10-13). Men Jesu gärningar visar att *kristen barmhärtighet ska vara utan gräns och sträcka sig till absolut alla*. Vår dom kommer att fällas efter hur vi tog hand om utsatta medmänniskor. Korrekta lärosatser och korrekt liturgi efterfrågas inte. Det ska chocka oss. "Vilket värde har det då", frågar vi upprörda, "att vi studerar teologi eller skriver bibelförklaringar som den här?" **Inget** – om det inte bär frukt, om det inte leder till kärlek i tanke och handling. Varje timme blir i så fall en dyrbar men förspild stund.

MÅNDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 1:1-6, 8-20** (*Ingen kunde liknas vid Daniel, Hananja, Misael och Asarja*)

Kyrkoårets sista vecka öppnar profeten Daniels bok åt oss. Där märker vi den nästan desperata Messiaslängtan hos den hårt pressade och besvikna judenheten under de sista århundradena före Kristi ankomst. När texten skrivs klart har judarna sedan länge återuppbyggt det tempel som Babylons kung Nebukadnessar plundrade och förstörde (v. 2, ”Shinar” = Babylon, jfr 1 Mos 11:2). Men nya förtryckare (grekerna) gjorde livet svårt (läs 1 Mack kap. 1). De fromma kände att de levde i de sista tiderna. Allt de kunde hoppas på var en befrielse från himlen som kunde omkullkasta denna världs onda makter och rädda Guds folk. Hur lever man medan man väntar på det? Daniel och hans vänner från 500-talet f. Kr. ställs fram som förebilder. De var plikttrogna hovmän hos tempelskändaren och avgudadyrkaren Nebukadnessar, som senare vissa kristna i det hedniska romarriket (jfr Fil 4:22). De fyra höll fast vid sin Gud och hans bud (här: judiska matregler). Gud gav dem stor *yrkesskicklighet*, en av Guds andliga gåvor (Vish 7:16). Lär av Daniel! Du behöver inte bli hedning för att din omgivning är det. Gör ditt. Gud gör resten.

Evangelium: **Luk 21:1-4** (*Han såg en fattig änka lägga ner två kopparslantar*)

Alla människor känner sympati för denna änka, hela scenen har en allmänt mänsklig appell och den har också paralleller i rabbinska, grekiska, ja buddhistiska texter. Jesus älskar denna kvinna av en särskilt anledning: hon liknar honom själv. Tänk på vad Paulus skriver i 2 Kor 8:9: *Ni känner vår herre Jesu Kristi stora gåva: han, som var rik, blev fattig för er skull, för att ni skulle bli rika genom hans fattigdom.* Jesu människoblivande, och ännu mer hans död på korset, var Guds sätt att ge *mer än allt*, nämligen **sig själv**. Änkan märker nog inte att Jesus observerar henne och berättar om henne. För henne är det självklart att ge Gud en gåva i obemärkthet. Det gör henne så sympatisk. Det goda vi gör utan baktankar behagar Gud mest.

Ge din allmosa i det fördolda. Då skall din fader, som ser i det fördolda, belöna dig (Matt 6:4).

TISDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 2:31-45** (*Gud skall upprätta ett rike som aldrig skall förstöras*)

Gud gav redan på 500-talet f. Kr. den plikttrogne Daniel gåvan att förutse kommande imperiers uppgång och fall. Babylons kung såg sig som ”världens herre”. Han hade krossat Jerusalem och förstört Guds tempel. Nu häpnar han inför denne unge jude som visar honom vem som i verkligheten leder världens gång. *Josef i Egypten* kunde tyda faraos dröm (1 Mos kap. 41), men Daniel kan mer: han kan referera drömmen innan kungen berättat den! På 160-talet f. Kr., när judendomen som religion hotades av förintelse under det grekiska väldet, hämtade man tröst i Daniels förutsägelser: *guldet* var babylonierna, *silvret* mederna och *kopparen* perserna. *Järnet* står för Alexander den stores grekiska världsvälde (fr.o.m. slutet av 300-talet), dess svaghet är *leran* och snabbt blir det *söndrat* (v.41) (efter Alexanders död delade hans generaler riket mellan sig). Liknelsens metaller motsvarar djuren i Dan kap. 7. Det messianska riket kommer! Kyrkan insåg att den sten som blev lösriven från berget, *utan att någon hand rörde vid den* (v. 34, 45) och som skulle krossa imperierna var **Frälsaren som skulle födas av en jungfru** (Jes 7:14; Matt 1:22-23), han som inte kom till världen *av någon mans vilja* (jfr Joh 1:13). Ja, Kristus kom, och kyrkan, hans imperium, verkar redan. Han ska återkomma för att *lägga allt under sig* (Fil 3:21).

Evangelium: **Luk 21:5-11** (*Det skall komma en tid då det inte lämnas sten på sten*)

Det tempel som Jesus och hans lärjungar betraktade var ett gigantiskt *nybygge*, som kung Herodes den store hade påbörjat år 19 f. Kr. Han pressade prästerskapet att riva den mindre, slitna byggnaden från 515 f. Kr. som hade rests av de judar som återvände från exilen i Babylon. Herodes ville imponera på världen (och han lyckades tydligen hos lärjungarna, v. 5, men vi får inte veta vilka av dem!) och skapa en plats som kunde överträffa antikens övriga lyxiga tempel. Under hela Jesu liv var området kring tempelhuset en enda väldig byggplats med tusentals arbetare. Det pågick ända fram tills början av 60-talet e. Kr. Några judar knöt messianska förhoppningar till projektet – drömmar som drunknade i blod vid Jerusalems förstörelse genom den romerska armén år 70 e. Kr. Vi katoliker är med rätta stolta över våra arkitektoniska mästerverk. Men håller din tro om de tas ifrån oss eller om de störtar i grus? Tänk på att en enda kristen själ är värd mer än Peterskyrkan i Rom. Vi kan utmärkt vara kristna utan Michelangelo och Bernini! Allt kan hända. Oavsett vad som händer får vi aldrig *tappa besinningen* (v. 9).

Himmel och jord skall förgå, men mina ord skall aldrig förgå (Luk 21:33).

ONSDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 5:1-6, 13-14, 16-17, 23-28** (*En människohand visade sig och började skriva*)

Den berusade avgudadyrkaren Belshassars grova och hånfulla *helgerån* (dvs. profanerande av heliga föremål) var en utmaning av Israels Gud. Svaret kom prompt – precis som i gårdagens läsning är det ingen människohand som agerar utan Guds hand. **Världshistoriens Herre** låter babylonierna förstå att deras imperium ska gå under och avlösas av andra (det är grundtemat i Daniels bok, som vill trösta judiska läsare, jfr kap. 2, 4, 7, 8, 10-12). Den orädda och fullständigt omutlige Daniel säger sanningen rakt upp i det darrande majestätets ansikte – som så många av trons hjältar har vågat genom tiderna, *Natan* (2 Sam 12:7), *Elia* (1 Kung 21:20 f), *Johannes döparen* (Luk 3:19) eller *sankt Martin av Tours*, som vi firade nyligen (Mårtensafton). Dagens läsning var smärtsamt aktuell år 167 f. Kr. då den syrisk-grekiske tyrannen Antiochos IV Epifanes orenade templet i Jerusalem genom att provocerande ställa upp ett Zeusaltare där (1 Mack 1:54; ”förödelsens styggelse” eller ”den vanhelgande skändligheten” i Matt 24:15).

Evangelium: **Luk 21:12-19** (*Ni skall bli hatade av alla för mitt namns skull*)

De sista tidernas förföljelser som Jesus här förbereder oss på motsvarar vad Apostlagärningarna sedan berättar om den tidiga kyrkans liv. Petrus och Paulus och allt vad de fick lida är början till slutet för denna värld. Vi behöver inte vänta på att förföljelser ska uppkomma. En värre kristenförföljelse än den som pågår just i vår tid på många håll i världen är svår att hitta i historien. Det har uppskattats att i vår tid dödas i genomsnitt var femte minut en kristen för att han eller hon är kristen (*Christianity 2011: Martyrs and the Resurgence of Religion*, publicerad i *International Bulletin of Missionary Research*). Kristendomen är den i särklass mest förföljda religionen i världen. I vår kultur går det lugnare till – men även kafferummet där kollegerna tystnar när den troende kommer in, anställningssamtalet som misslyckas för att kyrkan kommer på tal, förlöjligandet av kristen tro på skolgården eller i medierna är också en mildare form av förföljelse. Den som tillhör Kristus kan få märka sitt utanförskap. Men att vara utanför på grund av Kristus är att vara nära honom. Det gäller *att hålla ut* (v.19).

Gläd er på den dagen och dansa av fröjd, ty er lön blir stor i himlen (Luk 6:23).

TORSDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 6:11-27** (*Gud sände sin ängel och stängde lejonens gap*)

Gud ser till att även hedningar prisar hans namn (v. 26-27; jfr Ps 117; Mal 1:11). Kung Dareios (Darius) är inte som sina föregångare. Han vördar och vill rädda sin dyrbara tjänare Daniel. Men dumt och övermodigt var hans beslut att dyrkas som en gud. Det orsakade Daniels fall. Men kungen är själv fångad i en fälla. Hans ”lejon” är de listiga hovmännen vilkas svartsjuka mot Daniel drog honom in i deras nät. Gud räddar både Daniel och hans chef. Författaren ger oss en happy end som inte måste tolkas strikt historiskt: pjäsens bovar hamnar i odjurens gap. Vi, publiken, jublar. Att människens hustru och barn slukas i fallet (v.24) betyder att *ondskan inte har en framtid* (man kan vara trygg: ingen kan återkomma och hämnas). *De gräver en grop och gör den djup, men faller i egen fälla* (Ps 7:16). Vi påminns om jungfru Marias ord: *Gud störtar härskare från deras troner, och han upphöjer de ringa* (Luk 1:52). Texten ställer också läsaren mot väggen: Vilka intriger skapar vi? Har vi glömt domens dag?

Evangelium: **Luk 21:20-28** (*Jerusalem skall trampas ner av hedningar, tills deras tid är förbi*)

De kosmiska tecknen i de sista verserna i denna läsning (v. 25-28) visar att man inte bara kan tolka Jesu ord rakt av som en förutsägelse av Jerusalems och templets förstörelse år 70 e. Kr. efter det judiska upproret mot Rom. Den händelsen kan på sin höjd ses som en illustration av vad som ska drabba hedningarna (v. 25), dvs. alla folk på jorden, i den sista tiden, dvs. när Kristi återkomst är nära. Himmel och hav skakas. Elementen, ja allt blir annorlunda och oförutsägbart. Antiken var genomsyrad av vidskepelse, där tydandet av naturfenomen, t. ex. planeternas gång, ingav människor en känsla av trygghet. Den kristne behöver inga sådana falska säkerheter som människor byggt upp som skydd mot framtiden. Våra moderna säkerheter säkrar oss inte heller. Datorservrar slocknar. Ingen kommer att ha nytta av guld på banken, sociala nätverk eller bra kolesterolvärden. Då kommer det enda, *den ende* som var värd att bygga på, **Människosonen** (Dan 7:13 f), att träda fram. När allt går under är bara han kvar, en lycka för dem som satsade allt på honom, och fick lida för det, men en fasa för dem som föraktade hans kärlek och byggde på livslögner.

Jesus, tänk på mig när du kommer med ditt rike (Luk 23:42).

FREDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 7:2-14** (*Jag såg en som liknade en människoson komma med himlens skyar*)

Här börjar andra delen av Daniels bok (kap. 7-12). Vi förs snabbt framåt i historien. Förtryckande riken – symboliserade av djur – ska uppstå och gå under (i bokens optik står djuren för de babyloniska, mediska, persiska och grekiska riken som efter varandra förtryckte judarna under århundradena före Kristus, men vi är fria att se dem som relevanta bilder även i vår tid). En senare redaktör verkar ha fört pennan och låtit bokens ord syfta på sin egen tid. Han levde åren kring år 168 f. Kr. då kungen Antiochos IV Epifanes grekiska välde ville utrota all judisk religion (läs 1 Mack kap. 1). Just det väldet är profetians ”fjärde djur” (v. 7). Vi får kodad politisk satir: det komiskt skrytsamma ”lilla hornet” som talar ”stora ord” (mot Israels Gud) (v. 8) är den uppblåste Antiochos (jfr även Dan 8:9; 11:21 ff). Textens ärende är dock långt större, ja universellt: Gud själv (den uråldrige i v. 9 f) och hans änglar sammanträder. Daniel skådade Messias ankomst i fjärran, **Människosonen** (jfr Mark 14:61-62; Matt 25:31 f; Upp 1:7). Jesus kom till sist. Må han återkomma!

Evangelium: **Luk 21:29-33** (*När ni ser detta hända, vet ni att Guds rike är nära*)

Sommaren är nära. Dessa vackra och hoppfulla ord av Jesus i v. 30 känns milt sagt inaktuella nu när vi bunkrar därhemma för vintern. Även i läsningens sammanhang är de förvånande. Där talas om de yttersta tiderna, världens undergång och domen. Vi hörde i går att det ska bli en skrämmande och omskakande tid för hela världen – hur kan Jesus då tala så poetiskt om knoppar som brister och om *fikonträdet* (fikon är en delikatess, Bibeln förknippar denna frukt med det utlovade landets fruktbarhet, 5 Mos 8:8)? När *storm* drog över landet då brukade fikonsträdets frukter falla av (denna bild används om stjärnorna som faller från himlen i de sista tiderna i Upp 6:13) – är det dit han vill? Som bilden står här är den positiv. Jesus gläder sig som man gör när man upptäcker en blomstrande ros i snön. Han fokuserar på **Guds frälsande hand mitt i prövningarna**, ungefär som när en konstnär framställer ett krucifix som det grönskande *Livsträdet* i paradiset mitt (1 Mos 2:9).

Förslag till fredagsoffer: Den som prövas hårt just nu kan jag göra något extra för?
--

LÖRDAGEN I 34 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Dan 7:15-27** (*Rike och välde och storhet skall ges åt den Högstes heliga folk*)

Författaren till Daniels bok vill vara absolut säker på att läsaren förstår vad boken syftar på. Det fjärde djuret (v. 23 f) är det grekiska väldet under

Alexander den store (356–323 f. Kr.). Inget rike kunde motstå Alexanders framfart. På honom följde tio kungar (v. 24), tills tyrannen Antiochos IV Epifanes (= det lilla hornet i v. 20) tog makten år 175 f. Kr. och ville förintä judisk religion (1 Mack 1:41 f). Mackabeernas revolt bromsade hans kulturkamp. Själv dog helgerånaren i skam och ånger över sina brott mot Guds hus (jfr 2 Mack kap. 9). Så visar Daniels bok hur *Gud skingrar dem som har övermodiga planer*, som jungfru Maria säger i Luk 1:51. Daniels och Marias optimism kan vara svår att leva upp till. Vi kristna i dag klarar inte att bromsa kristendomens borttynande. Den märks överallt, och många avgudar dyrkas i Guds ställe. Sociala orättvisor sprider sig – vem bryr sig? Kyrkan är pressad och full av konflikter. Hon gråter när hon ser sina barn vända henne ryggen. Våra trötta, korta dagar här i novembermörkret, och kyrkoåret som rinner ut... så många små deprimerande tecken – är all vår möda förgäves? Nej. ”Gud vare tack som ger oss segern genom vår herre Jesus Kristus. Stå därför fasta och orubbliga. Ni vet ju att han inte låter er möda vara förspild” (1 Kor 15:57 f).

Evangelium: **Luk 21:34-36** (*Håll er vakna hela tiden och be*)

Vissa börjar med julstressen redan nu. Vi bråkar om budgeten, vem som ska fira julafton hos oss och vem som inte ska göra det. Köerna på Systemet är långa. Men vem vet om vi får uppleva den dagen? *Som av en snara* ska vi alla överraskas av Kristi återkomst (v. 35). Herrens ankomst förklarar butiken stängd och julen avblåst. Den värld vi levtt i *upphör*. Livet som vi känner det är slut. En rumänsk tiggare som satt på gatan och bad böner känner igen Herren och omfamnar honom. Hon bärs bort av änglar. Ser vi fram emot detta med skräck eller längtan? Vi ska be och vara redo – men också redo för att Jesus kan dröja länge. Han kanske inte kommer nästa år heller. Det gamla kyrkoåret är slut men du lever. Ta fram lådan med adventssaker. Öppna dig för den framtid, lång eller kort, som Gud vill ge oss.

Jag längtar efter Herren mer än väktarna efter morgonen (Ps 130:6).
